

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK NETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ AKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A Hortobágy hasznosítása.

A Hortobágy hasznosítása ügyében ülés volt folyó hó-
nap 24-én a városházán és mi, akik pozitív eredményt vár-
tunk ezen újabb összejeveteltől, csalódva távoztunk onnan.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Az ülésen jelen voltak Kovács József polgármester
elnöklete alatt: Vecsey Imre főjegyző, Király Gyula gazda-
sági tanácsnok, dr. Dóczy Emil alügyész, Aczél Géza főmér-
nök, Varga Károly tb. tanácsnok, Juhász Ignác, Szentesi
János, Polgári Bálint, Váczy N. János, Kertész István,
Márton Imre, Kertész János, Polgári Bálint, dr. Tüdös János.

Az elnöklő polgármester bejelentette, hogy a bizottság
3 tagja kijelentette távolmaradását. Az ülésre meghívta a
kulturmérnökséget is, miután annak a javaslata áll legkö-
zelebb a gazdák álláspontjához, t. i. az öntözéssel akarja
előmozdítani a jószágtenyésztést.

Az előadó Király Gyula tanácsnok elmondja, hogy a
Hortobágy hasznosításának ügyében egész irodalom kelet-
kezett, összesen 8 javaslat van. Az ezekben kifejtett alap-
eszmék a régi javaslatokkal megegyeznek nagyjában.
Tulajdonképen három konkrét javaslat van. A gazdaközön-
ség álláspontjához a kulturmérnökség javaslata áll legkö-
zelebb.

Utána Juhász Ignác szólalt fel. Ezen az ülésen nem
lehet érdemi tárgyalást kezdeni Helyesli, ha az összes ja-
vaslatok albizottságnak adatnak ki, az tárgyalja le a javas-
latokat és az eredményt terjessze a nagybizottság elé.
Király Gyula ezt nem helyesli.

Majd Szentesi János panaszkolt fel, hogy eddig a
Hortobágy-bizottságban a gazdákat, bármilyen javaslattal
is állottak elő, mindig leszavazták. Elfogadja Juhász javas-
latát, hogy albizottságot küldjenek ki, de kéri, hogy az
albizottságban a gazdák legalább fele számban nyerjenek
képviseletet.

Az elnök utal a közgyűlés határozatára, amely az
arányt megszabja. Nem zárkózik el ő sem az albizottság
kiküldésétől, de kívánja, hogy komolyan foglalkozzék a
kérdéssel, mert a városnak nagy anyagi és erkölcsi érdeke
a kérdés megoldása. A város a halogatással minden évben
legalább félmillió koronát veszít.

Az egyetem kérdése is szorosan összefügg a Hortobágy
rendezésével. Aczél Géza a tanács mellőzését a kisbizott-
ságnál aggodalmasnak tartja. Nézete szerint, ha azt akar-
ják, hogy a kisbizottságban szavazattöbbséggel döntsenek,
akkor a kérdés el nem dönthető. A tanácsot nem lehet
hanyagolni. Juhász Ignác szeretné megkísérteni a kérdés békés
megoldását. A mellett van, hogy a gazdák egyenlő számmal
vegyenek részt az albizottságban; ami a tanács részvételét
illeti, azt feleslegesnek tartja, mert a közgyűléshez ugyanis a
tanácson keresztül kerül a dolog.

Az elnök tiltakozik az ellen, hogy a bizottság össze-
állításánál gazdák és nem gazdák között különbséget
tegyenek. Aczél Géza főmérnök az arányra nem helyez súlyt,
azt sem bánja, ha a gazdák nagyobb számmal lesznek kép-
viselve az albizottságban, azt azonban szükségesnek tartja,
hogy a tanács is képviselve legyen az albizottságban, mert
tudni kell, hogy ösmeri-e a tagok hangulatát.

Szentesi nagyon örülne, ha a kérdést békésen lehetne
elintézni. Márton Imre úgy látja, az az általános vélemény,
hogy szűkebb körű bizottság kiküldessék. Nem helyesi, hogy
a gazdák és nem gazdák közti különbséget felhozták. Haj-
landó úgy a gazdák, mint a közgyűlési tagoknak egyenlő
számu helyet biztosítani. Juhász Ignác azt vitatja, kik
lesznek jogosultak részt venni az értekezleten. Így két
csoport fog szemben állani: a gazdák és a város. Hogy lehet
majd összeegyeztetni a két fél érdekeit?

Ezután Kertész István arról beszél, hogy a város lakos-
ságának többsége azon a véleményen van, hogy a Hortobágy
maradjon közlegelő. Juhász Ignác szerint ez nem tartozik
most ide, mert most csak a formai kérdések eldöntéséről
van szó. Helyteleníti, hogy az albizottságnak utasításokat
adjanak, mert meggyőződése ellen senki sem tehet.

Az elnöklő polgármester azon a véleményen van, hogy
utasítás nélkül nem lehet a bizottságot kiküldeni, tulajdon-
képpen csak az állattenyésztés érdekeinek a megóvását
kívánja utasításképp kiadni. Ezután elhatározták, hogy
kiküldik a szűkebb körű bizottságot, annak kiadják az
összes iratokat. Aczél Géza 8 tagot ajánl, a polgármester 6,
Márton Imre 10 tagot. Az értekezlet Márton indítványát
fogadta el és megválasztotta az albizottságot, amelynek
tagjai lesznek: Király Gyula tanácsnok, Aczél Géza főmérnök,
Márton Imre, Juhász Ignác, dr. Tüdös János; a gazdák
részéről: Kertész János, Polgári József, Szentesi János,
Rickl Antal és Polgári Bálint. A bizottság elnöke a polgár-
mester lesz.

Az ülés ezzel véget ért.

Az ülés lefolyásáról szóló tudósítást olvasva, bizonyára
igen sokan kérdik, hogy mi az oka ezeknek a folytonos
halasztási indítványoknak? Megadjuk a feleletet a követ-
kezőkben:

1. Valóságos sportot üznek egyes bizottsági tagok
abból, hogy unos-untalan halasztási indítványokkal állanak
elő. És ezek a jó urak folytonosan kritizálják a városi
tanács működését és mikor a tanács becsületes igyekezettel,
a város jól felfogott erkölcsi és anyagi érdekében egy min-
den tekintetben alaposan megfontolt, minden részletében
kidolgozott javaslattal lép a közgyűlés vagy bizottságok
elő, mindig akadnak olyanok, akik nem akarnak világosan
látni és halasztási indítványok beadásával késleltetik az
ügyek gyors menetét, nyélbeütését és megvalósítását. Így
születnek halva legjobb ideáink és ezért nem tudunk a
megkezdett és a jó szándékkal kikövezett uton haladni.

2. A halasztási indítvány-gyártó bizottsági tag urak
mindig azzal állanak elő, hogy egyik-másik megvalósítandó
alkotás nincs még kellőleg előkészítve. „Nem volt időnk
áttanulmányozni ezt vagy amazt a kérdést“, — szokták
mondani. „Későn kaptuk meg a tervezeteket, javaslatokat“,
mondja a másik és így tovább. Pedig nem úgy van; mert a
városi tanács, különösen az újabb időben, ugyancsak jó
eleve kézhez adja az egyik-másik fontosabb ügyre vonat-

kozó javaslatokat; volna tehát elég idő azok áttanulmányozására, ha azoknak a fontos ügyeknek elintézése szívében feküdnék az indítványozóknak. Hanem aliquid semper haeret, — mint a latin mondja. Egyébiránt akinek nincs ideje közügyekkel foglalkozni, az mondjon le a bizottsági tagságról és adja át helyét olyanoknak, akik dolgozni akarnak.

3. A Hortobágy hasznosításának — jól mondta Király Gyula tanácsnok, — hogy valóságos irodalma van már, amely az egész kérdést megvilágítja. Aki tehát még ezekből a munkálatokból sem tudja a város javát kihámozni, az ne szóljon az ilyen nagy kérdésekhez. Különben is ez a halogatás ugy sem használ, mert a Hortobágy hasznosításának kérdését akkor is meg kell oldani, ha megoldásához erősebb eszközök is kellene. Így, amint van a dolog, továbbra nem maradhat. A város jövedelmének egyetlen, még ki nem aknázott bányája a Hortobágy. Ez az a forrás, melyből meritenünk kell, ha okos kézzel és lehetőleg békés egyetértéssel azt meg tudjuk nyitni Meddő vitákkal, agyoncsévelt álokoskodásokkal ne rontsuk meg az eddigi munkát, mert sokkal jobb, ha magunk intézzük a magunk dolgát és nem várjuk be, míg fensőbb rendelet nem szorít bennünket ezen régen huzódó kérdés megoldására.

4. Önös érdekek is akadályozzák ennek a fontos kérdésnek megoldását. Ezt értjük és éppen azért nem szeretnénk, ha az önosság vágná utját a Hortobágy hasznosításának. A Hortobágy a városé és mélyen tévednek azok, akik a Hortobágyot is a *bilyogozás* szerint kívánnák kezelni. Miután pedig a Hortobágy kizárólag a várost illeti, illetve az övé minden terhével és hasznával, bizonyára keresztül is fogja vinni a kor intő szavát megértő többség, hogy a jövőben el fog pusztulni a Csáky szalmája-féle gazdálkodási és legeltetési rendszer a délibabos rónáról.

Éppen azért, ha nem lehet megoldani másképpen ezt a kérdést, ketté kell azt vágni karddal. A folyton kisértő halasztási indítványokat pedig, melyek tucatszámra vannak a Juhász Ignácok mellényzsebében, le kell szavazni.

A debreceni orvosi kar és az új munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztár.

Városunk orvosi kara, amint tudva van, e sorok írójának felhívására foglalkozott e kérdéssel f. hó 5-én tartott össziülésében. Ott az előadói tervezet alapján, mely egész terjedelmében felölelte a munkás betegség és baleset elleni biztosításnak nagy társadalmi humanitárius fontos kérdését, határozatba ment: hogy a debreceni orvosi kar áthatva az új munkásbiztosítási törvény nagy és nemes céljaitól, törekedni fog annak olyatén végrehajtásán munkálni, mely egyedül képesítheti a felállítandó pénztárakat a törvényben lefektetett nagy szociális és humanitárius elveknek gyakorlati érvényesítésére.

Nem lehet hát szó sem arról, hogy ez a hazafias, nemes, humanus gondolkozású kar bármi tekintetben is nehézségeket támasztana a törvény életbeléptetésének útjába; hanem ellenkezőleg a végrehajtás foganatosításával megbizottakkal karöltve oly irányba kívánja azt terelni, mely mig egyrészt a munkásság egészségügyi és anyagi érdekeit legteljesebb mérvben védené az orvosi karnak önzetlen odaadó fáradozását a teljes mértékben honorálná.

Ezt célozzák hozott határozataink és e határozatainknak nagyobb súlyt adni van hivatva a szétküldött és aláírt nyilatkozattal megpecsételt solidaritás. Ámde, mint minden

téren, nálunk itt sem lehet teljes ez, akadhat aki kiválik, aki egyéni érdekét fölébe helyezi a köznek, aki egyéni előnyökért megtagadná a kari érdeket, lábbal tiporná annyi ezer és ezer munkás jólétét. Mindezt pedig, amenyiben mindenkinek jogos anyagi érdekei hozott határozataink által teljesen védve vannak, pusztán hiu cimkórságból, vagy kabzsi önös érdekből történhetik.

Az ütköző pont, amint látszik, karunknak amaz elhatározása lesz, mely kimondja, hogy az új pénztárnál nem enged maga fölé illetéktelenektől felügyelő, irányító, vezető orvost, sem főorvosi, sem ügyvezető orvosi minőségben helyezni; hanem hűen a törvény szelleméhez maga választja meg az állandó orvosi tanácsot és annak elnökére kívánja ruházni azon teendőket, melyeket helytelenül főorvosi vagy ügyvezető orvosi teendőknek tüntettek fel egyesek. Hogy minden ép orvos aethikai érzékkel bíró kartárs ezt természetesnek és méltányosnak találja, sőt művelt laycus is könnyen átláthatja e kérdés illetén megoldásának horderejét tagadhatatlan. Aki ez ellen tiltakozik, ez ellen agitál, az csak önös érdekét tolja előtérbe, az a köz iránt nem bír érzékkel és ha orvos, legrutabb, eléggé el nem ítélhető árulást követ el kartársaival szemben.

Az új pénztár egészségügyi tanácsadója és irányítója a törvény egyenes utasítására az állandó orvosi tanács lesz. Mért kelljen ennek is föléje helyezni egy az igazgatóság, tehát fele részben munkás, fele részben munkaadókból álló laycus társaság által választot orvost? igazán érthetetlen.

Talán ez urak hivatottak megállapítani, kiválasztani a legkvalifikáltabb, többinek föléje helyezhető kartárs? Nem természetesebb és észszerűbb a működő orvosok által választott állandó orvosi tanács mindenkori elnökére bizni annak teendőit?

Hiszen az állandó orvosi tanács tagjait díjazni kell, külön és nem is csekély munkájáért, díjazni kell annak elnökét is, hát minek teremtenének fölösleges sine curát, hacsak azért nem, hogy bizonyos szociális áramlatoknak biztosítsák uralmát e humanus téren, hogy mihamarább újból discreditálhassák az általuk amugy is alamizsna törvénynek bélyegzett munkás betegsegélyző és balesetbiztosító törvényt.

Hogy itt vagy ott az egyes pénztáraknál eddig hogy volt, mint volt, reánk orvosikarra nem tartozik; csupán azt kellett szemelőtt tartanunk, hogy nem jól volt, rosszat eredményezett, aminek élő, tagadhatatlan bizonyosága a régi 1891. XIV. t.-c. hatályon kívül helyezése, új törvény alkotása és ez új törvény alapján új pénztárak felállítása.

Nekünk az új helyzetben karunk sérelmeinek szanálásáról amennyire lehet, gondoskodnunk kellett és ennek egyik legfőbb tényezője ama pontja föltételeinknek, mely a pénztár egészségügyi vezetését kívánja illetéktelen beavakozástól megóvni. Eddig a szomorú pénztári állapotokat kénytelen-kelletlen túrnunk kellett; mert — volenti non fit injuria — nem volt kellő erély a panaszosokban.

Nekünk nincs okunk a szolidaritás megtagadásától félnünk, sőt bizonyos irányban ez kedvezőbb helyzetet teremt, radikális megoldását az új munkás pénztár orvosi ellátásának könnyítvén meg.

Debrecen szolidáris orvosi kara el fog tudni bánni a netán renitenskedő önfeledt kartársakkal, ha ilyenek akadnak, csak hűen és kitartással maradjon meg azon a téren, melyen ma mozog, hogy az új munkás pénztár csak olyatén végrehajtásához nyujt segédkezetet, mely minden tényező jogos és méltányos igényének kielégítését eredményezi.

Bizonyítanunk kell, mert pusztá negációval bajosan érünk célt, hogy összehalmozása az orvosi állásoknak egy kézben mily káros hatással van az egészségügyre. Rá kell mutassunk, hogy a multban is ez tette illuzóriussá a b. s. törvény jó-tékony hatását. Ezért váltak a betegsegélyző pénztárak melegágyává az elégtelenség majd a szocializmusnak. Aki tehát szíven viseli és nem csak ajkán a munkásnép jólétét, annak minden eszközt meg kell ragadnia, hogy a multban ily végzetes rombolást eredményezett eljárást kiküszöbölje. Erre pedig az új munkás törvény módot ad — amelyben csak strikte ragaszkodva a paragrafusokhoz, ki kell mondani az elvet, hogy minden eddigi pénztár megszűnik, beolvad az ujonnan felállítandó országos munkás b. s. és baleset biztosító pénztárba, azonnal megszűnik minden szerintünk így is jogosulatlan igény.

Mi debreceni orvosok ebben látjuk a remediumot, ennek szellemében határoztunk, ennek érdekében ajánljuk fel közreműködésünket.

Rá kell mutatnunk hogy az az orvos, aki különböző állásokkal tul van halmozva az új pénztárnál állást be nem tölthet, ahhoz az új pénztár egyetlen tagját sem utalhatjuk.

Ez közvetlen fontos érdeke a munkásságnak, de közvetett nem kevésbé fontos érdeke karunknak; mert csak így tudja megóvni az orvosi tisztességet. Ha panaszok merülnek fel, ha mulasztások történnek az egész orvosi-kar szenved; mert — semper aliquid qu haeret!

Mi az új pénztárnál is ezért óhajtjuk a numerus clausust meghatározni, csak bizonyos számú tag gyógykezelését engedélyezve egy-egy orvosnak; nehogy munkatorlódás állván be, panaszra okot adjunk.

Hogymiazugynevezett főorvosi teendők ellátásáról más-ként kívánunk gondoskodni, mint hallomás szerint némely érdekeltek szeretnék, annak igen elfogadható indoka van.

Okulva a multon egy abususnak akarjuk evvel elejét venni. Annak t. i. hogy egy-egy önfelelt kartárs illeték-telenül prepotenciát ne gyakorolhasson a nagy célért áldozatra kész működő betegsegélyző orvosok fölött.

Erre nekünk a törvény jogot ad, midőn csakis az állandó orvosi tanács felállítását teszi kötelezővé, de sehol főorvos vagy ügyvezető orvosról említést sem tesz.

Mindezekből lehetetlen, hogy az illetékes tényezők ne látnák karunk jóakarát és helyes érzékét a b. s. pénztár érdekeinek kari érdekeinkkel való összeegyeztetésében.

Kizártnak vehető, hogy ez ellen ott kifogás emeltessék; de ha igen, arról sem mi tehetünk, mert az nyilvánvalóan csakis egyéni jogosulatlan érdekek kultusza lenne, mellyel szemben mi a közérdeket védve győzni fogunk.

Nem félünk hát a harctól sem, ha bele kényszerítettünk, legfelebb fájlalnók, ha ennek ily nemes, humanus szociális alkotás, aminő a létesítendő munkás betegsegélyző és baleset biztosító pénztár áldozatul esnék.

A harc nem elemünk, ellenkezőleg a harcban ejtett sérülések nyomor és szenvedések enyhítése a hivatásunk; amiért azt nem is keressük, sőt annak jövőbeni csiráit kiküszöbölni a legfőbb vágyunk.

Oda irányul minden e téren eddig tett lépésünk; de ha botorul elutasítatnánk — Ám lássák!

Ott leszünk ha kell a harcban is emberül megállván helyünket, ezt jelenti nyilatkozatban megpecsételt szolidaritásunk.

Dr. Burger.

Rendkívüli közgyűlés.

Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága tegnap rendkívüli közgyűlést tartott közepes érdeklődés mellett *Veszprémy Zoltán* főispán elnöklésével.

Elnöklő főispán délután 2 órakor megnyitván a közgyűlést, szívélyes szavakkal üdvözölte a bizottsági tagokat, rámutatva rövidvelősen a tárgysorozat fontosabb pontjaira.

Napirend előtt felolvastatott a jog- és pénzügyi bizottság véleménye, hogy a város általános szabályozásának tervezete és építkezési szabályrendelet-tervezet ez alkalomból vétessék le a napirendről és tárgyalásukra egy legközelebb tartandó rendkívüli közgyűlés tartassék. A közgyűlés ily értelemben határozott.

Első tárgy volt a névszerint való szavazás megejtése, a könyök-utcai 7. és 9. számú telkek *elidegenítése* felett. Miután a bizottsági tagoknak a törvényben megkivánt száma nem jelent meg, ezen ügyre vonatkozó második szavazás a legközelebb tartandó közgyűlésre tüzetelt ki.

Berger Jenőné a Széchenyi-utca végén, a külső-vásártéren, a honvédlaktanya mellett fekvő telkét megvételre ajánlotta a városnak. A bizottsági tagok névszerint szavaztak a megvételre, mivel azonban a bizottsági tagok száma a döntésre nem volt elégséges, a másodizben tartandó névszerint való szavazás a legközelebb tartandó közgyűlés napirendjére tüzetelt ki.

A tanács bemutatta a városi villamos művek kiépítése és felszerelésére a *Ganz és Társa* céggel kötendő szerződés tervezetét, melyet a közgyűlés jóváhagyott.

A vizvezetési szabályrendelet-tervezet került ezután tárgyalás alá. A tervezetről annak idején bőven megemlékeztünk lapunkban, a bizottsági tagok is alaposan áttanulmányozták a tervezetet és így mélyebb vita nem is fejlődött ki a tervezet tárgyalása alatt. A tervezetet az előadó pontonként felolvasta, végül pedig a közgyűlés azt elfogadta, jobbára stiláris módosítások beillesztésével. A szükséges felvilágosításokat a részleteknél *Aczél Géza* adta meg.

A vizvezetési szabályrendelet letárgyalása után *Márton Imre* bizottsági tag kérte, hogy a csatornázási szabályrendelet-tervezet tárgyalását halaszszák el a holnapi folytatálagosan tartandó rendkívüli közgyűlésre és tárgyalják le a debrecen — nyirbátori vasut ügyét. A közgyűlés az indítványt elfogadta.

Vecsey Imre főjegyző bemutatta a debrecen — hajdusámsoni helyi érdekű vasutársaságnak a vasutvonalnak Nyirbátorig való kiépítésének tervét, 400,000 korona hozzájárulást kérve a várostól. A jog- és pénzügyi bizottság a tanácscsal egyetértőleg 300,000 korona megadását javasolta, tekintettel arra, hogy ez a kiépítendő vasutvonal városunk fejlődésére jó hatással lesz. A közgyűlés a tanács javaslatát elfogadta.

A közgyűlést ma folytatják.

A gazda és cselédje.

Irta: *Martonffy Lajos* főszolgabíró.

A gazda és a gazdasági cseléd között való jogviszony szabályozásáról szóló törvényjavaslatot eddig a gyakorlati élet szempontjából alig bírálták meg. Talán én leszek az első, aki ebből a szempontból hozzászólok a javaslatához. Mint közigazgatási tisztviselő, tisztán azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, hogy a javaslatot, ha törvényynyé válik, miként lehet a gyakorlati életben végrehajtani. A magam részéről, azt hiszem, hogy könnyen, de csak abban az esetben, ha csupán a törvény lesz irányadó s a végrehajtási rendelet kizárólag a végrehajtás módját szabályozza. Szerény nézetem szerint a törvényjavaslat egyaránt szolgálja: a cseléd, a gazda és az emberszeretet ügyét, emellett a gyakorlati szempontok is érvényesülnek benne és a gyakorlati életben fönnakadás nélkül végrehajtható. Iker-testvérének, a munkásokról szóló 1898. évi II. törvény-

cikknek a gyakorlati életben már kipróbált, helyes intézkedéseit alkalmazza a jogviszony szabályozásánál. E munkástörvény határozott és energikus intézkedései nélkül, mit csináltunk volna mi, szolgabírák a valahogy elsimitott cselédstrájk után az elmúlt évi aratóstrájkokkal.

Minden esetre igen helyesnek fog bizonyulni az az elv, hogy a javaslat a gazdasági cselédség fogalmát külön választotta a háztartásbeli cselédség fogalmától, mert lehetetlen is e két fogalmat azonosnak venni s a két külön kategória jogviszonyait azonos elvekre fektetett törvényben szabályozni. A külső cselédnek más a szerepe, más a fölfogása, mint a belső cselédnek. De éppen azért szükséges, hogy a házi cseléd jogviszonyait hamarosan egy másik, új törvény rendezze.

A javaslat modern elveken épült föl és modern célok felé törekszik. E célokat általában el fogja érni, de arra kell törekedni, hogy a törvényes intézkedések hatásával és jelentőségével ne csak a gazdák, hanem a cselédek is alaposan megismerkedhessenek. Gondoskodni kell, hogy az első években különösen, a szerződések kötése alkalmával valamelyik elöljárósági tag a törvényt, legalább a cselédet érdeklő kivonatban fölolvassa és ismertesse. Ilyesmi csakis javára lehet az ügynek és tekintve a tervezet szigorú rendelkezéseit, azok a gyakorlati életben csak úgy érvényesülhetnek, ha a cseléd előre tisztában lesz a megkötött szerződés jelentőségével és esetleges következményeivel. Itt említem meg azt, hogy a javaslat ama intézkedését, hogy a szerződést a gazda és cseléd egymás között szóval is megkötheti, a törvényjavaslat elveivel megegyezőnek nem tartom.

A kitűzött cél érdekében kívánatos lenne, hogy a javaslat minél szűkebb teret hagyjon a törvényhatóságoknak külön szabályrendelet alkotására, melyek vármegyénkint különbözők lehetnek. Amit csak lehet, magában a törvényben kell megrögzíteni, már csak abból a szempontból is, hogy ferde helyzetbe hozhatják a szabályrendeletet a több megyékben birtokos gazdát, a cseléd érdekében pedig, aki megyéről-megyére változtatja helyét, kívánatos, hogy ne találjon mindenütt más rendszabályt; máshelyt igazán megokolhatlan oly viszonyokat, melyeket a vidékek különleges viszonyai tekintetében nem kell különbözően elbírálni, megyénként másként rendezni. Szerintem csak a cselédlakásügynek a javaslatban megállapított elvek szerint való kötelező rendezése legyen a törvényhatóságok dolga.

Betetőzném azonban a javaslat humánus intézkedéseit, az éppen a mostani földmívelési miniszter által gyakorlatba hozott cselédjutalmazás és megjutalmazása a gazdának is. Ez utóbbinak föltételeit a javaslatnak kellene megállapítani. Mert a legfőbb cél, amiért a cselédügyet rendezni kell, az, hogy a cseléd minél több időt töltsön egy helyben, illetőleg a gazda minél huzamosabban tarthassa meg a gazdaság speciális viszonyaival ismerős cselédet. He ezt a törvény lehetővé, sőt valószínűvé teszi, akkor elérte a célját. De jutalmazni kellene azokat a gazdákat is, akiknek több oly cselédje van, aki huzamosabb ideig szolgálatában tudott maradni. Most a huzamosabb ideig egy helyben szolgáló cselédet jutalmazza a kormány. Tartósan egy helyben szolgálhatni azonban már magában vége is jutalom és szerencse; biztos jele annak, hogy ott jó viszonyok voltak, hogy ott jó volt szolgálni. Azonfelül talán száz esztendő is eltelik, míg ugyanabban az uradalomban ismét kitüntetnek egy cselédet, pedig akadhat ott több jutalomra érdemes cseléd is, akire azonban a mostani eljárás mellett nem kerül a sor. Am, ha a gazdát jutalmaznók meg, például:

oklevéllel, érdemmel, valamely teher elengedésével, vagy szállítási kedvezéssel, a közjogokban való bővebb részesedéssel, minő lehetne például hely a törvényhatósági bizottságban: az ilyen gazda, mert a huzamosan tartó cseléd-szolgálat eszméjének erkölcsi jelentőségét jobban képes átérteni, arra törekednék, hogy mennél több huzamosan szolgáló cselédje legyen, arra törekednék, hogy cselédeit minél inkább odakösse birtokához s oly helyzetet teremtsen számukra, mely értékesebb minden törvényes vivmányánál. A gazdának juttatott elismerésben, vagy kedvezésben közvetett módon, minden nap osztoznék valamennyi cselédje s módjában lesz a gazdának jutalmazni és meg is fogja jutalmazni azt a cselédet, aki őt célja elérésében becsületesen támogatja. Az intézmények nem elvont mivoltukban, hanem csak gyakorlati hatásuk szerint értékelhetők. Oly intézményeket kell tehát létesíteni, melyek nem csupán eszmei céllal szolgálják rendeltetésüket, hanem teljes mértékben ráillenek a gyakorlati viszonyokra is.

E gondolat gyakorlati keresztülvitele esetén azok az apró viszálykodások, melyek a gazdát és cselédet egyaránt elkeserítik és a hatóságot foglalkoztatják, hihetőleg otthon nyernének elismerést s a kisebb, de talán gyakori, ismétlődő kellemetlenségek, amelyek a hely változtatásának rendes okai, elsimulnának. Kis okokból eredő és surlódással elmérgesített ellentéteknek a hatóságok ellen való hurcolása megszűnnék, sok haszontalan időmulasztással szabadulnának meg a felek, hiábavaló munkától a hatóságok.

A javaslatnak a gyakorlati életben való alkalmazásához általánosságban tett észrevételeimet a javaslatnak a cselédek és azok családtagjainak gyógyításáról szóló intézkedésével óhajtom befejezni. A javaslatnak állásfoglalása ebben a tekintetben mindenestre nagy haladás, de úgy hiszem, több áldozatra, határozottabb megállapodásokra kell törekedni. A javaslat ugyan kiegészíti az 1698. évi XXI. törvénycikknek a nyilvános betegápolásról szóló és az 1900. évi XII., az 1902. évi XIV. törvénycikknek a munkás- és cseléd segítőpénztárak tárgyában hozott intézkedéseit, de a gyakorlati életből merített tapasztalat alapján azt vélem, hogy kitűzött célját nem fogja elérni, bár az idézett törvények rendelkezéseinél áldozatosabb.

A törvényhozás csak nemrégiben foglalkozott az ipari és gyári munkások biztosításáról szóló javaslattal, amely szociális érdeket elégitett ki. De ha a törvényhozás már elfogadta az ipari és gyári munkások betegség ellen való biztosítását, nem helyén való lenne-e, hogy az őstermelők érdekeit is ismételjük. Éppen ezért örömmel olvastam a földmívelésügyi miniszternek a képviselőházban február 19-én tett ígérését, hogy a gazdasági munkások és cselédek betegsegítő pénztárát az eddiginél kiterjedtebb alapon kívánja újra szervezni.

Ma a legtöbb helyen úgy történik a cselédség gyógyítása, hogy kihozatják az uradalomba a beteghez a hetenkint egyszer kapható körorvost, aki rendel valamit a betegnek, de hogy a gyógyszer miként hatott s a betegség hogyan fejlődött, arról csak a jó Isten tud. El kellene rendelni, hogy az uradalmi orvos a hét bizonyos napjain magától jelenjék meg a majorban, látogassa meg a cselédlakásokat s terjessze ki figyelmét a közegészségügy követelményeinek kielégítésére. A kisgazdánál pedig rendszerezni kellene az állandó orvosi kezelést.

Hiányos a javaslat abban a tekintetben is, hogy a gyermekek születésénél a szülésznők eljárását nem szabályozza. A gyilkos gyermekági láz a legnagyobbbrészt a tanyákról szedi áldozatait, mert senki sincs, aki az anyára

és szülöttére oly fontos egészségügyi szabályok betartásával törődnek.

De nézzük tovább a fennálló tételes törvények intézkedését. Csak gazdasági cselédet tartó gazda köteles, hogy minden cselédje után járulékot fizessen a segítőpénztárba, hogy a cseléd balesete következtében beállott munkaképтелenség tartamára biztosítsa kiadásait, vagy halál esetén a temetés költségeit fedezze, hozzátartozóinak ideiglenes segítséget nyújtson. De hát nem balesetből származó tartósabb betegség esetén ki biztosítja a beteg költségeit és az esetleg keresetképtelen hozzátartozóinak fentartását? Igaz, hogy meg van adva a mód arra is, hogy ez ellen védekezünk, de egészséges állapotban, kényszer nélkül a csekély jövedelmű, sőt többnyire természetben fizetett cselédsorban ki gondol a heti járulék befizetésére? A legtöbb cseléd vénségére a templom elé kerül koldustársaságával.

Szerény nézetem szerint a javaslatnak szóbanforgó intézkedése egészítették ki akként, hogy: a jelen intézkedés átmeneti, a cseléd és családtagjainak mindennemű gyógyítása, valamint öregsége és elhalálása esetére való biztosítása dolgában külön törvény fog intézkedni.

A marokkói sáska irtása.

Emlékezetes még, hogy tavaly, amikor különben egész Európának megvolt a maga marokkói izgalma, nekünk is támadt egy saját ijesztő marokkói ügyünk: a falánk marokkói sáska vészhozó megjelenése. A Hortobágyot lepte el milliónyi és milliónyi rajával, s kopogó jégeső vagy fűtő tűz nem képes oly hirtelen, oly föltartóztathatlanul és annyira tövig elemészteni a vetést és takarmányt, mint ez a legelső fürgeteg, amely sötétben és élesen zúdult az Alföldre s néhány szerencsétlen óra alatt lemarta a zöldjét éppen a legbujább tábláknak. Amilyen váratlanul jött a pusztulás, akkora kárt is tett: negyvenötezer katasztrális hold termését tette semmivé.

Évszázadok óta van már ugy Magyarországon, hogy az árvíz, a felhőszakadás, szárazság, jégverés, tűz, ellenséges sarcolás elemi csapásaink országemészítő sorozatába tartozik a sáskajárás is. A tizenharmadik század elejéről van már följegyzésünk, hogy a vándorsáska és a tatársáska egész országrészekre leirhatatlan nyomort hozott s rajai annyira dultak, hogy még a viskók nádfödelét is lerágták; ezeknek a csapásoknak a borzalmassága termette meg azt a magyar szólásmondást, amely a legrettentőbb dülást éppen a sáskajáráshoz hasonlítja. A tatársáska hamar kipusztult az országból, lévén akkor az Alföld és javarészt egész Magyarország híres gyülekezőhelye a madárvilágnak. A zöld vándorsáskán azonban nem fogtak ki egészen a madaraink, mert ez a fajta peterakásra megbujt a Balkán kopárain s ezen a madár nem látta vidéken kikelve, már rajba verődöttön özönlött Magyarországra. A kisebb rajokat így is gyorsan fölemészttette mindjárt vészes megjelenésükkor a rovarrevő madársereg; azért is történt, hogy a kegyetlen csapás nem ismétlődött évenként, hanem mindig csak évtizedek multán, amikor ugyanis éppen egy olyan óriási, napot-egyet elsötétítő sáskaraj csapott le az országra, amelylyel a madarak csak hosszabb idő elteltével tudtak végezni, úgy, hogy ezalatt a vetésnek is vége lett. Azonban ebben az évszázados küzdelemben a madársereg volt szivósabb és egyre hosszabb idő telt el, amíg a sáskahad ismét erőre tudott kapni és országunkban ismét megjelent. Az utolsó nagyobb vándorsáska-raj huszonnyolc évvel ezelőtt pusztított

hazánkban, még pedig Szatmármegyében. Azóta, noha az elmúlt években immár sűrűn rajzott a Balkánnak velünk már tőszomszédos országaiban is, nekünk nem volt szerencsétlenségünk hozzája. Pedig, fájdalom, ha most át fog csapni országunkba, ellenfelének sorait roppant megritkulva fogja találni, nem lesz többé olyan pusztító üldözésben része s akár végleg megtelepedhetik országunkban. Mert tizedrésze sincs meg ma már annak a sok madárnak, amely még huszharminc évvel ezelőtt is benépesítette erdeinket, ligeteinket, nádasainkat. A lápokot és kisebb állóvizeket lecsapolják, a folyók partjait szabályozzák, az erdőket gondatlan mohósággal irtják, az alföldi nagy tölgyeseknek alig van már hirmondója, — hol is fészkelje meg magát a madár? S ami kevés még megmaradt, azt is az urfi leflóbertozza, a tojást pedig a béresfu szedi ki.

Hogy fölöttébb szükében vagyunk már a madárnak, az az oka annak is, hogy egy egészen új sáskafaj, a barnaszínű marokkói sáska 1903-ban szélesen megtelepedett az országban és azóta ugyszólván zavartalanul szaporodik évről-évre, mind veszedelmesebb arányban. Madár ritkán csipked belőle, a földmivelő is közönséges rétibagóczának nézi s legfőlebb elcsodálkozik azon, hogy „de sok a bagócza az idén; — amikor azután a jövő évben már egész vidékeket belepő repülő rajok s nyomukban a nagy pusztulás ábrándítják ki keservesen a „bagóca“ ártatlanságából és megtudja, — persze már későn — hogy nem bagócáról van itt szó, hanem a legfalánkabb természetű marokkói sáskáról. Így járták meg már vele Szegeden, Hódmezővásárhelyt, Szentesen, Pécelen, Csongrádmegyében, Torontálmegyében, Békésmegyében, a Jászságban, Hevesmegyében, a Kunságban és végül tavaly Hajdumegyében, a Debrecen tulajdonát tevő Hortobágyon.

A tavalyi sikeres föllépése és szaporodása után az idén már százezer holdnál is nagyobb területet fenyeget pusztulással a marokkói sáska.

Világos tehát, hogy módfölött sürgős az ellene való védekezés. A leghathatósabb védekezés természetesen nem is annyira a sáska mesterséges irtásában, mint inkább a madarak kellő számu szaporításában volna keresendő. Történik is Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter buzgó támogatásával, meg Hermann Ottó odaadó és szakértő vezetésével tervszerű madárvédelmi akció; de ennek csak évek múlva lesz meg a gyümölcse. A sáskaveszedelem itt van a nyakunkon, április közepén már tenni kell valamit ellene, különben egész vidékek sirva nézhetnek megint a termésük után. Azért szerkesztett meg szaktérfiaknak, különösen az állami rovar-tani állomás vezetőségének közreműködésével a földmivelési miniszter egy praktikus törvényjavaslatot, amely igen célszerű és eredményes módját írja elő a sáskairtásnak. De a módszer természetesen nem csupán jó tanácsként van megírva az új törvényben, hanem mindenkire kötelezően, nehogy valakinek a könnyelműsége révén a szomszédos birtokokra is átharapódzék a veszedelem. S mivelhogy az egész módszerben az a legfontosabb, hogy a hatóság idejekorán értesüljön a sáska tömeges föllépéséről, mert különben a rovar-tani állomás hathatósan bizonyult intézkedésével sem ér célt, mert a bejelentés sürgősségét külön kiemeli és szintén kötelezővé teszi a törvény.

Aki huszonnyolc óra alatt be nem jelenti kis- és nagyközségben a szolgabírónak, rendezett tanácsu városban a polgármesternek, törvényhatósági joggal bíró városban a tanácsnak, a székesfővárosban pedig a kerületi elöljárónak, hogy ingatlanán sáskafertőzést észlelt, hatszáz koronáig terjedő bírsággal büntetik. Ugyancsak ezzel a büntetéssel

sujtják azt is, aki a sáskairtasra vonatkozó hatósági rendeletet nem teljesíti; még külön kétszáz korona birságot olvas a fejére a törvény annak, aki a sáskával fertőzött terület szemmel tartására és a sáskairtasra kiküldött hatósági közeget a szabad járás-kelésben vagy az irtó munkálatban akadályozza.

Az irtásnak két módját állapítja meg a törvényjavaslat. Az egyik — hatásosabb — az, hogy ha még a peték áprilisi vagy májusi kikélese előtt értesül a hatóság, hogy más területet lepett el tavaly a sáska, s ezt a területet egyszerűen fölszántatja. A fölszántásnak szeptember és április tizenötödike között kell történnie s legalább tizenhat centiméternyi mélyre; ahol pedig gyepet kell feltörni, ott a földet meg is kell hengerezni; a fölszántott, vagy feltört és meghengerezett földet június 30-ig semminő olyan talajmunkának nem szabad alávetni, amely a petékkel együtt alulra került réteget ismét felszínre hozná. Amerikában ahol pedig millió és millió dollárnyi kárt tett sűrű egymásutánban a sáska, ezen a módon védekeznek ellene, még pedig óriási sikerrel. S nemcsak azért üdvösebb ez a módszer, mert ugyszólván egy szálíg megfalusztja a petéből kikélt sáskafiókákat, hanem azért is, mert ez a munkálat nem tesz kárt a vetésben sem, sőt a szántás éppen egyik előfeltétele a termésnek. Azért ezt a módszert, a fölszántást, a birtokos köteles végrehajtani, még pedig teljesen a maga zsebére, az állam minden segítő hozzájárulása nélkül.

A másik módja az irtásnak arra az esetre szól, amikor a veszedelem már a peték kikélese után tudódik ki. A már legelésző sáskahadat ekkor géppel agyoncsépelik — de persze a sáskával együtt a vetés is! Ez a módszer már nem olyan kiváló, mint az előbbi. Az ingatlan legnagyobb kimelete mellett is — amelyet a törvényjavaslat külön előír — megesik, hogy a sáskahad az emberek és gépek mozgásától és zajától megriasztva, az éppen irtott s már félig letaposott területéről felröpül s nagyon kiterjedt területen számos falkára szakadva, újra leszáll és külön-külön szigeteket alkot, amelyre mindre rátalálni roppant bajos. Ilyenkor azután olyan területeket is kell csépelés alá venni, amelyeken a sáska előbb nemis volt, hanem épen az irtás közben tereltek oda! Persze, ez csak látszatra olyan könnyelmű dolog, mert hiszen ha a sáskát zavartalanul hagyták volna garázdálkodni, hosszas és nagy falánksága során ugyanezeket a helyeket ugyis okvetlenül fölkereste volna, sőt végigdulta volna az egész környéket, tehát olyan helyeket is, amelyeket irtás közben már el nem lephetett, mert többszöri üldözés árán végre is az egész rajt agyonverték. Ámde azért mégis csak fáj végignézni a leglogikusabb embernek is, hogy a sáskával együtt hogyan verik el az egész évi termést. Azért figyelmezteti a törvényjavaslat a birtokosokat, hogy figyeljék jól meg ingatlanukat, szánjanak bővebb szakszerű tanulmányozást a kérdésnek s akkor mindig még a peték kikélese előtt veszik észre a bajt és megmenekülnek a kárvallástól.

De ha a második módszer szerint történik is az irtás, bizonyos, hogy nagyobb kára ezen a réven se lesz senkinek, mint hogyha egyedül a sáska pusztította volna el háborítatlanul a termést. Annak az esztendőnek a termése így is, úgy is oda, — de ha a sáskát kiirtják, legalább a jövő termését menti meg a gazda! S mivelhogy az irtással velejáró kár mindenképpen elkerülhetetlen, az állam természetesen nem is ad semminő kártalanítást senkinek. Némi pénzsegítést, különösen méltánylást érdemlő esetekben, de csakis kigazdálnak, adhat azonban a földmívelési miniszter. Hogy pedig akár kis-, akár nagybirtokost az évi termés

elvesztésén kívül ne sujtja még az irtás tetemes költsége is: a gépeket és sátrakat a kincstár egészen díjcalanul nyújtja, a hatósági közegek közbenjárása se kerül pénzbe, az igás erőt a község adja, minden egyéb költséget pedig felében a kincstár, felében a törvényhatóság visel, de különös méltánylást kívánó esetben a törvényhatóság felerész helyett csak harmadrészt fizet s azt is több évi részlet-törlesztésre.

Egy országos baj praktikus és eredményes elhárítását s a kárvallásban a szegényebb elem támogatását tüzi ki célul a törvényjavaslat. Ha — miként a miniszter — mindenki más is megteszi ez új törvény dolgában a magáét, akkor a marokkói sáskajárás egyre szűkebb térre fog szorulni s végül néhány év alatt ez a csapás egészen el fog mulni országunkról.

Pesta Frigyes.

A Bocskay-szobor

leleplezésének, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak és a lelkészi értekezletnek programja.

A hajduböszörményi Bocskay-szobor leleplezésével kapcsolatosan a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tiszántuli reformált lelkészi értekezlet Hajduböszörményben tartja meg rendes évi ülését, amely a böszörményi ünnep fényét emelni fogja. A rendező-bizottság a két nagyarányú ünnepségről a következő tájékoztató programot adta ki:

I.

Június hó 1. napján este hat és fél órakor értekezleti közgyűlés a főgimnázium disztermében a következő pontok szerint:

1. Kiss Áron püspök, értekezleti egyházi elnök a közgyűlést megnyitja.
2. Az értekezleti közgyűlés üdvözlése az alsó szabolcsi ref. egyházmegye, a hajduböszörményi ref. egyház és Hajduböszörmény város részéről. Válaszol gróf Degenfeld Schomberg József egyházkerületi főgondnok, értekezleti világi elnök.
3. „A lelkipásztorkodás“... című pályamunka bírálójának előterjesztése a nagyválasztmány javaslatával kapcsolatban.
4. Az elhunyt nagyválasztmányi tagokról megemlékezés és helyeik betöltése.
5. A tagok létszámáról s a pénztár állásáról jelentés.
6. Indítványok, melyek nyolc nappal a közgyűlés ideje előtt írásba foglalva az elnökséghez benyújtandók.
7. Záróimádságot mond Széll Kálmán nagyszalontai lelkipásztor, esperes, értekezleti egyházi alelnök.
Este 8 órakor ismerkedési estély.

II.

Június hó 2. napján délelőtt fél kilenctől tíz óráig a Bocskay-téri templomban ünnepélyes istentisztelet, együtt tartva a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tiszántuli ref. egyházi értekezlet által.

Imádkozik Geduly Henrik nyiregyházai ág. h. ev. lelkipásztor.

Alkalmi egyházi beszédet mond Dicsőfi József debreceni ref. lelkipásztor, egyházkerületi főjegyző.

Ezt követőleg azon napon délelőtt fél tizenegy órakor Bocskay-szobor leleplezés, Hajdu vármegye Bocskay-szobor-bizottságának programja szerint.

Délben két óraker közebéd.

Délután két óraker a magyar evang. belmissiói egyesület összejövetele a városháza dísztermében.

III.

Junius hó 3. napján délelőtt kilenc óraker a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és a tiszántuli ref. egyházi értekezlet közösen tartja díszgyűlését a Kossuth-téri templomban.

E díszgyűlést megnyitja Zsilinszky Mihály, v. b. t. t., a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság másodelnöke.

Balogh Ferenc debreceni ref. theologiai tanár méltatja egyházi szempontból Bocskay Istvánt és szabadságharcát.

Körössy Kálmán dr. debreceni ügyvéd felolvasást tart „Bocskay István és szabadságharcának méltatása alkotmányjogi szempontból” címen.

Kozma Andor, a Kisfaludy-Társulat tagja, alkalmi ódát mond.

A díszgyűlést berekeszti gróf Degentfeld Schomberg József egyházi értekezleti világi elnök.

Hirek.

— **A városi közlevéltár rendezése.** Helyi lapjainkban azt olvassuk, hogy a városi közlevéltár iratainak selejtezését a városi tanács elrendelte. Erre vonatkozólag kijelentjük, hogy a selejtezésre még eddig nem történt intézkedés, de még e tekintetben javaslatot sem adott be a közlevéltári hivatal. A selejtezés csak akkor eszközölhető, ha azt a belügyminiszter megengedi. Mindenesetre kívánatos a közlevéltár nélkülözhető anyagának kiselejtezése, a közlevéltáros készíti is már az ide vonatkozó hosszabb javaslatot, az ügy azonban csakis a nyáron kerül a tanács elé, mivel a közlevéltári hivatal vezetője alapos jelentést kíván tenni a városi tanács asztalára. A városi tanács a jelenben csakis új szekrényeket készített a közlevéltári hivatalban, hogy az állami anyagok naponkint szaporodó másodpéldányai biztos helyen legyenek őrizhetők.

— **A debreceni nyirbátori vasút ügye.** Városunk törvényhatósági bizottsága — mint lapunk más helyén említettük — a debreceni nyirbátori vasútvonal kiépítésére 300,000 korona hozzájárulási összeget szavazott meg. A közgyűlés azonban kikötötte, hogy az építendő vasútvonal 1908 december 31-ig üzembe helyezendő, továbbá az építendő vonal Debrecen legnagyobb erdőbirtokát: a Gutot érinteni fogja és a társaság kötelezi magát arra, hogy ha a város erdőségében az erdőkihasználás megkezdődik, a társaság a faanyag beszállítására mellékvonalat épít és az ott termelt famennyiséget az akkor szokásos díjak mellett szállítja be.

— **Ülések.** A város szegényügyi bizottsága május hónap 3-án, a községi iskolaszék pedig ápril hónap 30-án ülést tart.

— **Ipari alapítás.** A gyulai lakatosmesterek és vaskezeskedők összesége elhatározta, hogy részvénytársasági alapon Első gyulai nemez- és lakatosáru-gyár r. t. név alatt gyárat létesít. Az összes részvényeket az alapítók jegyezték.

— **A háziipar Szatmár megyében.** A Szatmármegyei Gazdasági Egyesület Érendrően háziipari tanfolyamot rendezett, mely immár harmadik a községben. A tanfolyam hallgatóinak készítményeit három napos kiállítás keretében mutatták be, mely szombaton ért véget. A kiállításon általános elismerést keltett nemcsak a kiállított tárgyak nagy

száma, de azok iparszerű, sőt a kényesebb ízlést is kielégítő kivitele.

— **A debreceni csendőrkerületi parancsnokság.** A debreceni csendőrkerületi parancsnokság május 1-én kezdi meg működését. A kerület parancsnoka: Nagy Gábor csendőrezredes, helyettese Szilágyi Ödön őrnagy.

— **A szoborbizottság ülése.** A Kossuth-szobor bizottság f. hó 24-én d. u. 6 óraker ülést tartott az eddig gyűjtött összeg további kezelése érdekében.

Az ülésen jelen voltak: Komlóssy Arthur, Kovács József polgármester, dr. Bakonyi Samu, dr. Kardos Albert, Bészler Károly, Papp László, dr. Boldisár Kálmán, Varga Károly, Csáthy Ferenc, Mendelovics László, Magoss Gy. dr., dr. Tüdös János, Jeney Miklós, Jánosi Zoltán, Király Gyula, Szilágyi Imre, Körössy Kálmán, Gyürky Sándor Tóth Béla.

Jeney Miklós jegyző felolvasta az április 13-án tartott ülés jegyzőkönyvét.

Tóth Béla pénztárnok jelentését olvasta fel. E szerint a gyűjtés eredménye 32,698 kor. 76 fill. Kérde, hogy mi történjék az összeggel és a közös szoborbizottság újra alakíttassék-e meg.

Boldisár Kálmán indítványozza, hogy a pénzt adják át a városnak és jelöljék ki a tagokat az újraalakuló szoborbizottságba.

Tüdös János dr. elfogadja az indítványt és 15 tagot óhajt kijelölni a szoborbizottságba.

Dr. Bakonyi Samu elfogadja az indítványokat. Óhajtja, hogy a szobor mielőbb felállíttassék.

A jelen voltak erre egyhangulag kimondták, hogy a gyűjtésre alakult bizottság ezennel feloszlik. A begyűlt összeget átadják a városnak.

A város által alakítandó bizottságba ajánlja tagokul: Tóth Béla, Komlóssy Arthur, Jánosi Zoltán, dr. Tüdös János, dr. Boldisár Kálmán, Jeney Miklós, Csáthy Ferenc, dr. Kardos Albert, Gyürky Sándor, Szatmáry Zoltán, Than Gyula, Márton Imre, Bakonyi Samu, Szilágyi Imre és dr. Körösi Kálmánt. Az elnök bejelent, hogy dr. Varga Lajos 73 kor. 80 fillért gyűjtött a szoborra, amely az utolsó adomány, melyet a régi bizottság gyűjtött.

Elhatározták még, hogy az iratokat, gyűjtő ivateket, felhívásokat, jegyzőkönyveket a városi levéltárban helyezi el. Kardos Albert dr. köszönetét fejezi ki a feloszló bizottság nevében Komlóssy Arthur elnöknek.

Ezzel az ülés véget ért.

— **Gazdák takarékpénztára.** A debreceni gazdák színe-java elhatározta, hogy 800,000 korona alaptőkével takarékpénztárat alapít. A részvénytőke már nagyrészt jegyezve van és a „Debreceni gazdák takarékpénztára” elnevezés alatt az új bank már megkezdte működését. A bank alapítói: ifj. Kertész János, Harangi Sándor, Bányai Péter, Kertész Imre, Györfi István, Varga Imre, Kertész László, Kertész István, Draveczky Sándor, Király Gyula, Radákovich Géza, Kertész Mihály, Györfy István, dr. Kovács József ügyvéd, dr. Varga Emil tb. főorvos, Parti Ferenc kereskedő, Nagy Gyula városi tisztviselő, Kiss Lajos, Nagy Sándor. A részvények jegyzése a napokban nyer befejezést és már a jövő hó elején tartja a gazdák takarékpénztára alakuló gyűlését. A gazdák takarékpénztára a banküzlet összes ágaival foglalkozni fog.

— **Gyarapodik a muzeum.** A városi muzeum a múlt évben ajándékozások, letételek, ásatások és pénzen való vásárlások révén tetemesen gyarapodott. A részletes kimutatást Zoltai Lajos muzeumőr tegnap terjesztette be tanácshoz, ahonnan az fel fogják küldeni a muzeumok és könyvtárak országos felügyelőségéhez. A muzeum már is oly erősen gyarapszik, hogy maholnap nem tér el a mostani helyén. Nem ártana azonban selejtezni sem, mert sok olyan van ott, amely nem a muzeumba való, hanem a zsibogóba.

— **A mezőrendőri törvény revíziója.** Az Aradmezei Gazdasági Egyesület legutóbb két napon át foglalkozott a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvények revíziójára vonatkozó javaslatokkal. Az igazgatóválasztmány által elfogadott határozati javaslat kívánatosnak tartja első sorban a nyomásos gazdálkodásról a szabad gazdálkodásra való áttérés megkönnyítését, a parcellázásoknak tagosítva való végrehajtását, közbirtokossági tanácsok alakítását, azok működéseinek szigorú előírását és ellenőrzését. A törvény II. fejezetére az az óhajta a választmány, hogy a törvény szigorúan írja elő a közös legelők jókarban tartására és gondozására, valamint használatára vonatkozó szabályokat. A III. fejezetnek olyatén módosítását kívánja, hogy a községi apaállatok beszerzésénél az államtenyésztési felügyelőségek és lótenyésztő-bizottságok szakvéleménye döntő befolyásu legyen, az apaállatok selejtezése szigorubb legyen az ediginél és hogy a községi apaállatok takarmányozását is törvény szabályozza. A IV., V., VI. fejezetre vonatkozó óhajok: a birtokhatárok pontos megjelölése alól a földmivelésügyi miniszter fölmentést adhasson egyes községeknek, a községi faiskolák helyett járásiak alkotandók, heremagot kis adagban is csak államilag ólomzárolt zsákokban lehessen forgalomba hozni, a kártékony rovarok, gyomok irtása hatékonyan ellenőriztessék, végül: mezőrendőri ügyekben tekintet nélkül a kárösszegre, első fokban a járási fősolgabírák ítélkezhesseken ezentul.

— **A fűtött város.** Amerikából jön az itt következő hír, amely annyira amerikai, sőt Mark Twainhez is illő ötletről szól, hogy áprilisi tréfára gondolnánk, ha nem volna egy konzorcium a dologban. Már pedig egy konzorcium mindent csinál, csak tréfát nem. Tréfa kivételére még soha sem állt össze a bankárok nemes céhe. Komolyan kell tehát vennünk azt a tervet, hogy egy új várost építenek, amelynek minden utcáját fűteni fogják. Akár, tekintettel a szén árára, egy fölötté jómódu ember lakását a télen. Az új, egyelőre csak tervezett város utcái alatt fűtőcsövek hálózata vonulna végig és ez adná át melegét az utca kövének. Az utca fűtésének nagy haszna nyilvánulna abban, hogy a hó leesése után nyomban elolvadna és az eső meg elpárologna. Mint legfőbb jó, természetesen fönmarad az, hogy a lakosság a legszigorubb télen is kellemes, langyos temperaturának örvendeznék. A konzorcium terve szerint azonkívül ez a fűtés nem is kerülne valami rengeteg költségbe. Egyszerűen valamenyi kémény füstjét a földalatti csatornarendszerbe vezetnék, hogy azon átvonulva a melegét a boltozatnak adja át. Az óriási füstgáz tömegét aztán egy, vagy a szükség szerint több, a városon kívül fekvő belül üreges nagy pirámisba vezetnék, amelyekben rengeteg szívó-gépek dolgoznának. A csatornarendszert oly gondosan és levegőzártan lehetne megépíteni, hogy a város atmoszféráját a legcsekélyebb füst sem piszkítaná el.

Mindenesetre szép és ideális e terv és a nagy álmodó Verne Gyula talán elégedettebben halt volna meg, ha a valóra válását megérheti. Ha csakugyan arra nem gondol, hogy mi történik a füstölt utcákkal — kánikulában?

— **Magyarország selyemtenyésztése.** A földmivelésügyi minisztérium országos selyemtenyésztő főfelügyelősége vaskos kötetben számol be Magyarország selyemtenyésztésének és selyemfonó iparának 1906. évi állásáról, különös tekintettel Torontál vármegyére. Az adatok szerint a múlt évben Magyarországon 103,350 család foglalkozott selyemtenyésztéssel és ezek 1.776,682 kiló gubót termeltek, amelyért 3.045,157 koronát kaptak. Ehhez hozzáadva a selyemiparral foglalkozóknak nyújtott 1.700,000 korona keresetet, az összes kereset 1906. évben 4.745,150 koronára

rug. Az országos selyemtenyésztési felügyelőségnek, a földmivelésügyi minisztérium által történt újabb szervezése óta, vagyis 1880. évtől 1906-ig bezárólag, 70.701,227 korona értékű selymet és selyemanyagot adtunk el a külföldön és ez a nem kicsinylendő összeg jutott keresetül a selyemtenyésztéssel és selyemiparral foglalkozóknak. kik pedig az ország legszegényebbjei közé tartoznak. Selyemtenyésztésünkre az 1906-ik évben, sajnos, nem nagyon kedvezett már maga a tavaszi időjárás. Később pedig éppen a tenyésztés utolsó szakában beállott tartós hideg, esős idő annyira ártott, hogy 183,000 kilogrammal kevesebb lett a gubótermés, mint 1905-ben, holott rendes időjárás mellett körülbelül ugyanennyivel nagyobb termésre számíthattunk. A selyemtenyésztésről a múlt évben 46 szakember 1136 községben tartott előadást 150.474 hallgató előtt. Az országos selyemtenyésztési felügyelőség 1880 óta az egész országban kiosztott 51,387 liter szederfagot, 77.976,055 2—3 éves szederfacsemetét és 1.275.588 kiültetésre alkalmas szederfát. A községek saját faiskolájukból kiültettek 3.598,706 szederfát. Torontál megyében kiosztott 3558 liter szederfagot, 8.536,136 darab 2—3 éves szederfacsemetés, 99,127 darab szederfát. A községi faiskolákból pedig kiültettek 629,802 darab szederfát. Torontál vármegyében a múlt évben kevesebb községben foglalkoztak selyemtermeléssel, mint 1905-ben, sőt a tenyésztő családok száma is csökkent 2024-el. A lefolyt 1906. év végével üzemben volt hét selyemfonó és pedig: Győrben, Komáromban, Lugoson, Mohácson, Pancsován, Tolnán és Újvidéken. Ezekben a tonókban összesen 1.320,000 kilogramm nyersgubót dolgoztak föl, amely 110.000 kilogramm selymet adott. A selyem értéke 5.200,000 koronát tesz ki és a fonókban alkalmazott 1800 munkásnének keresete 495,000 koronára rugott.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vízgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbélő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbélő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknel eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vízgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélenkit és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vízgyógyimód és annak különféle alakjai: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurutos állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és cukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknel. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinel, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinél, a mint: fejfőrcs, szédülés, fejnyomás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizling 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23.) ajtó.